

Obsah: [1] **Nové výzvy pro územní plánování** P. Durdík | [2] **Program konference** | [3] **Podzimní konference v Olomouci** V. Jetel | [4] **ECTP** V. Řezáč | [5] **Rekodifikace stavebního práva** J. Slanina | [9] **Vymezení zastavěného území** Vl. Mackovič | [10] **Standard vybraných částí ÚP – workshop** V. Jetel | [12] **Eroze** Vl. Mackovič | [13] **Konference Debrecén 21** V. Řezáč | [14] **Nové publikace** | [16] **Aktuality, informace**

AUÚP ČR ve spolupráci s městem Lanškrounem pořádá akreditovanou konferenci ve dnech 28. a 29. dubna 2022 na téma

Nové výzvy pro územní plánování

Nacházíme se v období výrazných změn. Svět okolo nás už není tím, co býval dřív. Klade nám stále další a další překážky, které musíme překonávat. Staví nás před nové výzvy, které musíme řešit. Změny jsou globálního charakteru a dopadají na celou společnost. V jednom čase se jich ale sešlo trochu moc a lidstvo z nich má a bude mít poměrně hodně zamotanou hlavu. Klimatické změny znamenají obrovské zásahy do standardního urbanizovaného prostředí drtivé většiny států. K tomu se přidávají změny společenské, sociální a politické, jejichž následky se promítají do těžko zvládnutelné masivní migrační vlny. Svět se potýká s náhlou energetickou krizí a s důsledky stále neukončené krize pandemické. Máme-li zachovat udržitelnost života na Zemi, musíme začít přemýšlet o změně chování a změně názorů na to, jak s prostředím, ve kterém žijeme, budeme zacházet.

Naše planeta nám trochu začíná vracet to, jak se k ní chováme, a my na to budeme muset reagovat, abychom pokud možno nezhoršovali již nezvratný proces, který nám přináší stále četnější přírodní katastrofy v podobě sucha, záplav, požárů, přehřívání, sesuvů, větrných smrštů a zemětřesení. Některé jevy můžeme ovlivnit, některým se můžeme pouze bránit.

Je třeba přehodnotit způsob hospodaření s vodou, zadržovat vodu v krajině, vytvářet dostatečná území rozlivu při náhlých povodních a nezrychlovat průtok a odtok vody stále intenzivnějšími protipovodňovými opatřeními. Naopak je třeba zamezit zástavbě v záplavových územích. Zadržování vody bude mít pak pozitivní dopad na úroveň hladiny

spodní vody v obdobích sucha. Tento trend vyvolá potřebu změn v krajině.

Omezování tradičních fosilních paliv a přechod na obnovitelné zdroje s sebou přinese útlum v oblasti těžby. Dojde k rekultivaci ohromných těžebních oblastí, zejména povrchových dolů, pro které bude třeba najít nové využití. Zde se nabízí velká šance na obnovu krajiny a výrazné zlepšení životního prostředí v regionálním měřítku.

Přechod na čistou energii a obnovitelné zdroje s sebou ale přináší i mnoho otázek. Předpokládaná elektromobilita a útlum zemního plynu vyvolá enormní nároky na kapacitu zdrojů, kterou slunce a vítr nebudou schopny pokrýt. Budou se hledat další řešení i možnosti uchování energie pro případ náhlých potřeb a vyrovnání výkyvu sítí. Jednou z možností je zařazení jádra do čistých zdrojů, kterému se však mnoho zemí brání. V každém případě tyto změny vyvolají výrazné změny v technologiích, distribuci i v nárocích na území.

Probíhající pandemie výrazně ovlivnila chování lidí, zasáhla do ekonomiky států, ovlivnila prosperitu jednotlivých odvětví lidské činnosti. Problémy s logistikou vyvolávají potřebu přesunů výrobních základen mezi kontinenty. Dochází k obrovskému útlumu cestovního ruchu, změnám v maloobchodním prodeji, náhlé inflaci a zdražování na všech úrovních. Jedním z největších dopadů má enormní nárůst cen energií.

Bylo by bláhové si myslet, že všechny tyto problémy tak nějak zmizí a my na ně nebudeme muset reagovat. Naopak, pokud se

máme vrátit k nějaké formě normálního života, musíme hledat řešení a ta promítnout i do naší práce při plánování území. Jakým způsobem můžeme v této situaci prostřednictvím naší profese reagovat? Co budeme muset změnit při návrhu území? Je to vůbec možné stanovit? Můžeme identifikovat jednoznačně, co to pro nás znamená a co se musí změnit?

Zase se tu vyrojilo mnoho otázek. Ale už to v životě chodí. Pojdme si na ně zkusit odpovědět na naší další konferenci. Tentokrát, po dvou letech snad už opravdu naživo, v krásném novém sále multikulturního centra L'Art v Lanškrouně, kde jsme se měli sejít už v roce 2020.

Opět je naše konference akreditována podle § 31 zákona č. 312/2002 Sb., o úředních územních samosprávných celcích a o změně některých zákonů. Znamená to tedy, že absolvování konference se bude započítávat do celoživotního vzdělávání úředníků. Kdo tyto požadavky splňuje, musí v přihlášce zaškrtnout příslušnou kolonku a vyplnit požadované údaje, aby mu mohlo být vystaveno osvědčení o absolvování vzdělávacího programu.

Vážení přátelé, doufám, že pro vás bude připravený obsah konference atraktivní a nastolené otázky budete vnímat jako důležité pro vaši práci. V takovém případě se budu těšit, že se s vámi opět potkám v co největším počtu.

Petr Durdík

Nové výzvy pro územní plánování

Akreditovaná konference AUÚP ČR, Lanškroun 28. a 29. dubna 2022

multifunkční centrum L'Art, Nádražní 335

Program konference

Čtvrtek dopoledne

- 09:00–10:00 Prezence účastníků
10:00–10:10 Zahájení konference
10:20–10:50 Představení Pardubického kraje – Miroslav Vohlídal
10:50–11:20 Představení města Lanškrouna – Radim Vetchý, Oldřich Bittner
11:20–12:15 Digitální infrastruktura v Estonku – 20 let úsilí – Taavi Pipar
12:15–13:30 **přestávka na oběd**

Čtvrtek odpoledne

- 13:30–14:00 Architektura motivovaná touhou po užitečnosti – Allan Gintel
14:00–14:30 Rozvoj a nové možnosti komunální energetiky – Jiří Karásek
14:30–15:00 Zkušenosti cestovních kanceláří a agentur z probíhajících vln pandemie covid-19, jejich dopady na chování zákazníků v oblasti cestovního ruchu a z toho vyplývající potenciální dopady na územní plánování – Kateřina Chaloupková
15:00–15:30 **přestávka na kávu**
15:30–16:00 Ovlivnění české ekonomiky a finančních trhů probíhající pandemií covid-19 a s tím spojené potenciální dopady na bydlení – Roman Mentlík

- 16:00–16:30 Budování zelené infrastruktury v krajině – fikce nebo realita – Darek Lacina
16:30–17:00 Pro koho a jak plánujeme – Radim Perlin
17:00–18:00 Panelová diskuse – moderuje Petr Durdík
19:00–23:00 **společenský večer**

Pátek dopoledne

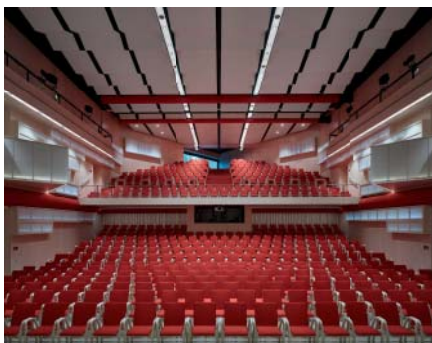
- 09:00–09:30 Studentská soutěž Urban Design Award – vítěz soutěže
09:30–10:00 Jednotný standard v právních předpisech – Josef Morkus
10:00–10:30 Zkušenosti s jednotným standardem v Liberci – Jiří Plašil, Pavel Přinosil

- 10:30–11:00 Zkušenosti s kontrolním nástrojem pro jednotný standard – Jakub Hulec, Romana Vačkářová

- 11:00–11:30 **přestávka na kávu**
11:30–11:45 Příprava jednotného standardu ÚAP – Kateřina Vrbová
11:45–12:15 Standard vyhodnocení záboru půdního fondu v ÚP – Milan Svoboda
12:15–12:50 Informace z MMR – Roman Vodný
12:50–13:00 **závěr konference**

Pátek odpoledne

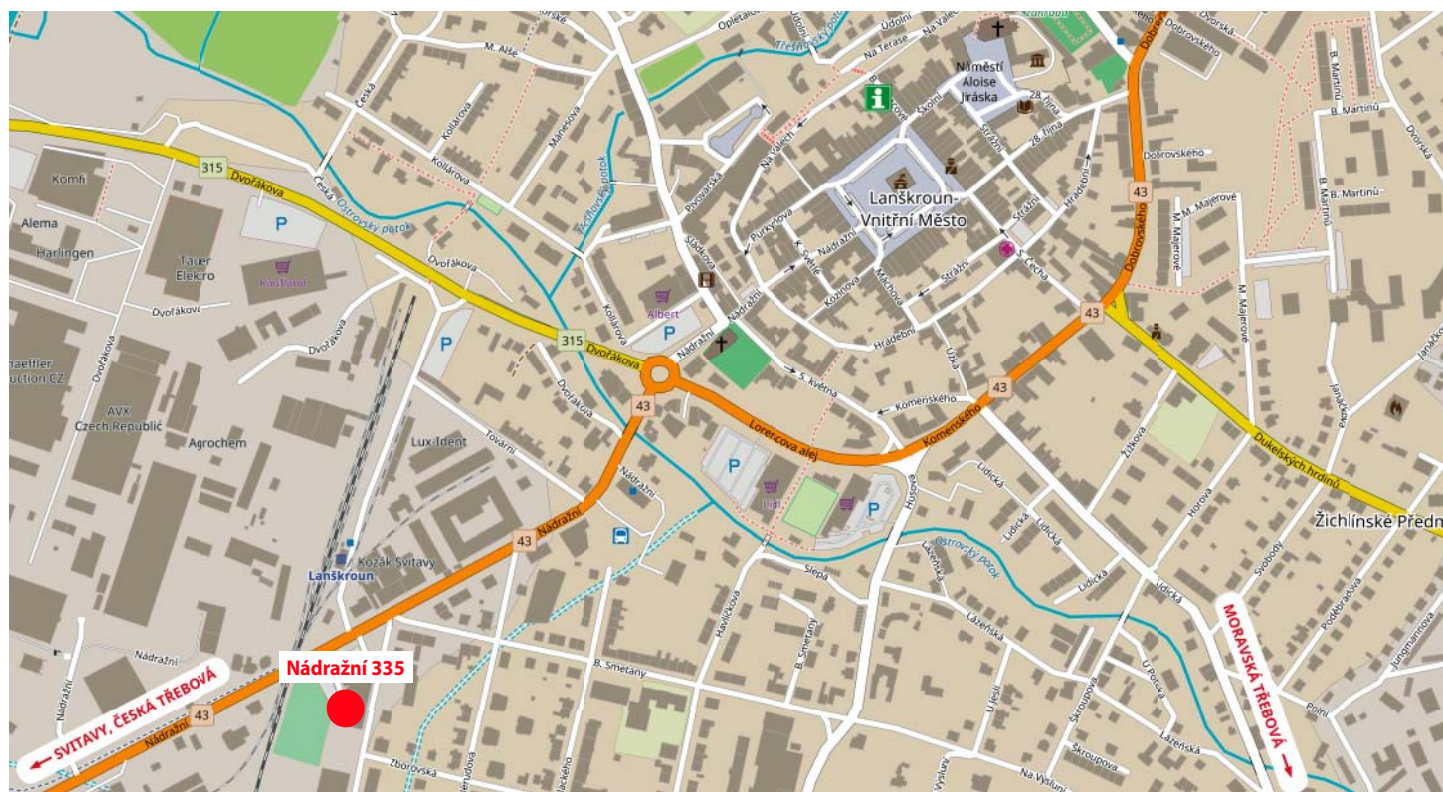
- 14:00 **odborná exkurze: centrum města, veřejná prostranství v průmyslové zóně**

Pohled do sálu multifunkčního centra L'Art

Pohled na centrum ze strany parku

Ohlédnutí za podzimní konferencí v Olomouci

Tradiční podzimní konference Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR se tentokrát konala v historické metropoli Moravy, v Olomouci, která je vedle své správní funkce (statutární město, sídlo Olomouckého kraje) i šestým nejlidnatějším městem v ČR. Konání této pro nás tradiční a významné odborné akce by nebylo možné bez výrazné pomoci Olomouckého kraje a samotného města Olomouce, za což jim patří velké upřímné poděkování.

Již samotný program konference sliboval vedle zajímavých přednášek i nezbytnou odbornou exkurzi, kterou byla procházka po protipovodňových opatřeních v nivě řeky Moravy a jejích přítoků (Bystřice, Mlýnský potok, Trusovický potok).

Na samotném začátku konference přivítali všechny účastníky předseda Asociace Petr Durdík, náměstek hejtmána Olomouckého kraje Jan Šafařík, primátor města Olomouce Miroslav Žbánek a člen předsednictva za region Morava a Slezsko České komory architektů Stanislav Žerava. Při této příležitosti byly zmíněny i jednotlivé záštity nad konferencí, kdy vedle výše uvedených samospráv, jako již tradičně, převzaly záštitu Ministerstvo pro místní rozvoj a Svaz měst a obcí.

Po tomto krátkém úvodu si vzal slovo Jan Šafařík z Olomouckého kraje, jehož přednáška byla ve znamení základních geografických údajů o Olomouckém kraji a například i otázkou do pléna, zda známe pravý význam slova „Haná“, které je tak významné pro charakteristiku území kraje. Na náměstka hejtmána navázal přednáškou Jaroslav Martínek, cyklokoordinátor Olomouckého kraje, který svůj celý pracovní život věnuje podpoře rozvoje cyklistické dopravy a cykloturistiky, a to i na úrovni strategického plánování. Přednáška nesla název „CykloVize 2030 a Olomoucký kraj“ a byla především výzvou, abychom postupovali za dosažením cílů vždy koordinovaně, za účasti schopných a pro věc zanícených profesionálů. Samotná CykloVize 2030 nabízí všem krajům sjednocení popisu atributů pro konkrétní plánované cykloprojekty na páteřních trasách, což bylo i předmětem pracovní skupiny na jednání v Plzeňském kraji na začátku stejného říjnového týdne, jako se konala naše asociační konference.

Následně si vzal slovo primátor města Miroslav Žbánek, jemuž sekundovala na pódiu architektka města Jana Křenková. Primátor

ve své prezentaci připomněl všechny důležité koncepce a strategie, které město zpracovává, jejich aktuální stav a provázanost do chodu města a jeho strategického rozvoje. Poté si vzala krátké slovo i architektka města, která se zastavila u protipovodňových opatření, jež tak bylo pozvánkou na páteční odbornou exkurzi.

Dopolední blok pak zakončil jako již tradičně zahraniční host, konkrétně Joris Scheers, na míru povoláný odborník z Belgie, kde strategické plánování je nezbytnou součástí územního rozvoje.

Po obědě následovaly v rychlém sledu vyzvané přednášky Radima Perlína, který se snažil o jasné vysvětlení rozdílů mezi strategickým a územním plánováním, Marie Zezůlkové z Ministerstva pro místní rozvoj ČR, která představila práci svého odboru, kde se vedle jiných činností věnují práci na Strategii regionálního rozvoje ČR 2021+, a přednáška Lukáše Švédy, který deklaroval systém strategického a územního plánování na krajské úrovni v rámci projektu výstavby keramické školy v Karlových Varech. Po těchto příspěvcích a přestávce na kávu se všichni sešli na pokračování dopoledního programu, který se stále nesl v duchu strategického plánování. Nejdříve vystoupil Jan Holeček se svým příspěvkem k tvorbě Strategie Brno 2050, po něm následoval architekt Marek Kuchta s prezentací o plánovaném severním obchvatu Hranic a o provozním konceptu města.

Všechny čtvrteční prezentace ukončil exkurzí do práce urbanisty a pořizovatele architekt Vladimír Dujka se svým synem Jiřím, kteří na praktickém příkladu přípravy územního plánu Vikantic demonstrovali strategické a územní plánování v praxi. Po této přednášce již nastal čas na pravidelnou panelovou diskusi vyzvaných přítomných přednášejících, mezi které se přidala i architektka Jana Janíková z Krajského úřadu Jihomoravského kraje. Celou diskusi vedl, řídil a usměrňoval Radim Perlín, který jako tradičně cílil svými trefnými otázkami do součas-

Jan Šafařík, náměstek hejtmána Olomouckého kraje zdraví účastníky konference

Zaplněný sál Pegasus Regionálního centra Olomouc sleduje přednášku Jorise Scheerse z Belgie

ných problémů strategického a územního plánování v České republice.

Po celý den, díky Krajskému úřadu Olomouckého kraje a Ústavu územního rozvoje, měli účastníci konference k dispozici odborné publikační materiály, mezi kterými byl například velmi zajímavý Katalog regionální produkce v Olomouckém kraji nebo Strategie rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje.

V pátek ráno již účastníci konference čekali nabitý program, který se skládal z několika velmi zajímavých vystoupení především z oblasti urbanismu a územního plánování. Jako první si slovo vzal architekt Jan Fibiger, který nás jako každoročně seznámil se soutěžemi, které pořádá Nadace ABF – Stavba roku 2021 a Urbanistický projekt roku 2021. Toto vystoupení plynule uvedlo za řečnický pult profesora Zdeňka Jirana, který přítomným sdělil hlavní motivy vítězného urbanistického projektu roku, a to Urbanistické studie Bohdalec-Slatiny – brownfield Strašnice,

Foto: Václav Jeteř

Foto: Václav Jeteř

Praha 10, kterou si můžete prohlédnout na webových stránkách stavbaroku.cz. Jako další vystoupil docent Petr Šikola, který všem velmi zajímavou formou dovolil nahlédnout do architektonické kanceláře Domyjinak a do způsobu, jakým vznikaly dva sousední urbanistické a architektonické projekty v Liberci při transformaci dvou odlišných brownfieldů, a to lokality Perštýn a bývalé textilní továrny Textilana. První blok pak zakončil František Kubeš se svou prezentací konceptu chytrých měst, kdy zdůraznil potřebu pracovat s otevřenými daty a zmínil i práce na transformaci industriální lokality Špitálka v Brně, v duchu konceptu moderní a chytré městské čtvrti.

Druhý páteční blok zahájil architekt Tomáš Peltan s projektem Územní management smršťování měst, který je pod jeho vedením zpracováván na České zemědělské univerzitě v Praze za finančního přispění Technolo-

gické agentury ČR a který by měl odpovědět na otázky, jak plánovat města, která podléhají úbytku obyvatelstva. Předposledním řečníkem konference byl pak Vojtěch Bártek, ředitel o. p. s. Bařův kanál, který nás provedl nejen historií tohoto velmi zajímavého vodního díla v ČR, ale především posledními úpravami a stavbami, jako jsou nové cyklostezky, přístavy a přístaviště.

Celou konferenci zakončil svým tradičním výstupem Roman Vodný, ředitel Odboru územního plánování Ministerstva pro místní rozvoj ČR, aby všechny účastníky konference seznámil s novinkami v oblasti územního plánování. Všechny informace směřovaly k obsahu a platnosti nového stavebního zákona, u kterého po volbách jistě dojde k podstatným úpravám. Přesto stojí za zmínku zpráva o očekávané novele vyhlášky č. 500/2006 Sb., neboť je nezbytné konkretizovat standardiza-

ci územního plánování, výměnný formát dat a metadata. Dále byli posluchači seznámeni se spuštěním Národního portálu územního plánování od 1. 7. 2023, a to je jistě brzy. Do té doby se však Asociaci podaří uspořádat tři konference, které budou mít jistě stejně dobrý obsah a přednášející, jako to bylo u podzimní konference v Olomouci.

Ještě jednou je nezbytné poděkovat Olomouckému kraji a městu Olomouc za vstřícné přijetí a podporu, a na jaře příštího roku v Lanškrouně na viděnou při dalším odborném a společenském setkání všech, kteří mají starost o budoucnost našich sídel, krajiny a celé společnosti.

Václav Jetel
za přípravný výbor konference

ECTP s novou prezidentkou a novým předsednictvem

Mezinárodní rada urbanistů ECTP na svém posledním zasedání v listopadu 2021 zvolila na místo prezidentky paní Janet Askew, která je bývalou předsedkyní britské RTPI a specializuje se na plánovací legislativu a nástroje územního plánování. Nová prezidentka zdůraznila, že chce pokračovat v aktivitách ECTP, a především se zasadit o uznání role územních plánovačů ve společnosti. Členem předsednictva se stal též Martin Baloga, předseda Združenia pre urbanizmus a územné plánovanie na Slovensku.

Jak bylo na konferenci potvrzeno, v novém volebním období bude ECTP sledovat především tyto cíle:

- monitorování aktivity EU v oblasti územního plánování,
- spolupráce se členy při naplňování deklarace ECTP RE-START Europe,
- pokračování v pořádání bienále,
- organizování Young Planners Workshop a soutěž ECTP Award.

Urban Agenda a Territorial Agenda

ECTP se bude aktivně účastnit dvou klíčových jednání na půdě EU, a to Urban Agenda a Territorial Agenda. Během každého předsednictví EU pořádá hostitelská země konferenci. Urban Agenda byla během portugalského vedení posílena, včetně navýšení rozpočtu tak, aby se otevřel větší prostor k zapojení jednotlivých zemí a měst. Tento

postup byl stvrzen podpisem tzv. Lublaňské smlouvy uzavřené pod slovinským předsednictvím v listopadu loňského roku. Smlouva vytváří prostor pro novou územní agendu EU a ECTP byl přitom aktivním partnerem. Více informací naleznete na <https://futureum.ec.europa.eu/en>, kde je aktuální přehled o projektech, aktivitách, partnerství apod. Také Territorial Agenda (2020–2030) (<https://territorialagenda.eu/home.html>) nabízí prostor pro uplatnění zájmů prostorového plánování, které jsou navíc velmi těsně propojeny s deklarací ECTP RE-START Europe.

RE-START Europe

Deklarace RE-START Europe, která byla přijata ECTP v roce 2020, obsahuje základní principy pro aktivity v prostorovém plánování (*ECTP-CEU RESTART – Manifesto 2020.idml*), které zahrnují naše závazky jako územních plánovačů obsažené v UN Sustainable Development Goals, New Urban Agenda a v Nové Lipské chartě, stejně jako v evropských chartách ECTP-CEU o plánování a participativní demokracii (European Charter of European Planning, European Charter on Participatory Democracy). Cílem Deklarace je upozornit politiky na roli prostorového plánování při obnově v době po pandemii. Deklarace vyjmenovává šest hlavních nových trendů, na které musí územní politika států reagovat:

1. Plánování do nejistoty
2. Plánování pro větší bezpečnost

3. Posílení rozhodování v místě a decentralizace
4. Obnovená úloha plánování na národní úrovni, přeshraniční plánování
5. Vypořádání se s narůstajícími nerovnostmi
6. Úsporná řešení a fiskální souvislosti

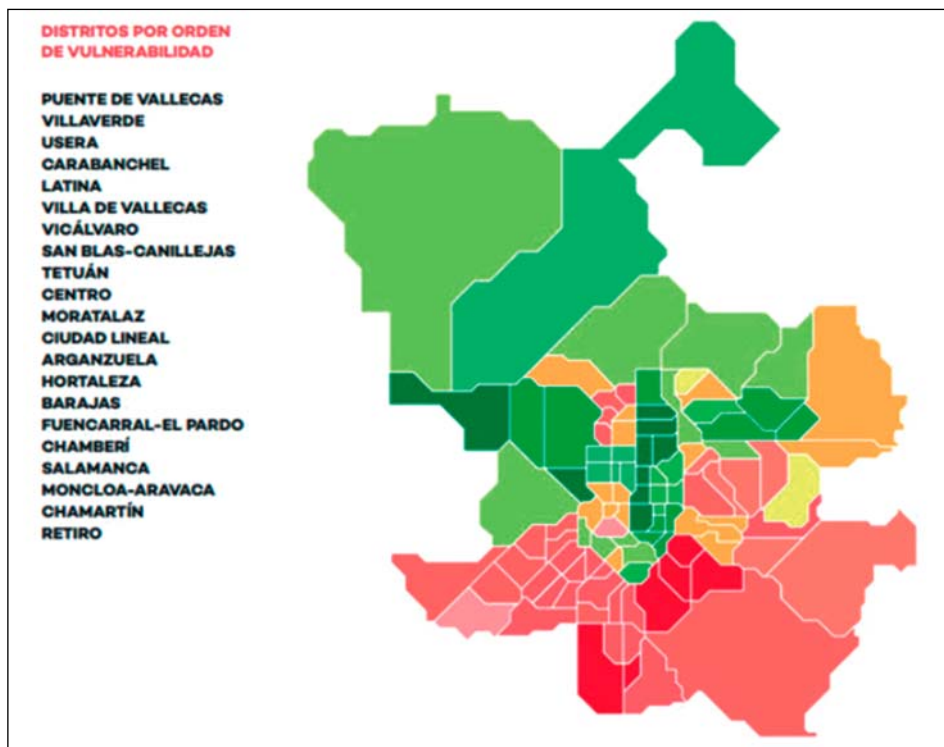
ECTP se rozhodlo v tomto úsilí spojit svoje síly s mezinárodní institucí Lincolnova institutu z USA (<https://www.lincolninst.edu/>). Partnerství má přinést nové know-how a možnost získat granty na společné projekty. První byl spuštěn v létě 2020. Přihlásilo se do něj šest měst, ve kterých se bude sledovat příprava a realizace post-covidových plánů. Cílem projektu je vytvořit podklady pro širokou výměnu zkušeností nejen v odborné komunitě, ale i na lokální, regionální, národní i celoevropské politické úrovni.

Bienále, Young Planners Workshop a soutěž ECTP Award

Další bienále se plánuje až na rok 2023. Akce se v roce 2021 neuskutečnila z důvodu pandemie. Příští ročník bude sloučen s kongresem ECTP a rovněž s workshopem Young Planners. Členové ECTP mohou podávat v roce 2022 své kandidatury.

Tématem workshopu mladých urbanistů do 35 let bylo v roce 2021 nastartování měst v post-pandemické době a Nový evropský Bauhaus (CITY REBOOT: Post-Pandemic Planning and the New European Bauhaus

– o NEB naleznete více na odkazu https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_cs. Pozitivně se to projevilo na vysoké účasti a velkém zájmu mladých urbanistů: celkem se přihlásilo 21 týmů ze sedmi zemí. Workshop probíhal formou dvoukolových on-line seminářů v květnu a červnu 2021, finální rozpravy během konference ECTP v Aténách v listopadu 2021 se zúčastnilo sedm týmů osobně a čtyři týmy distančně. Závěrečné obhajoby přinesly inspirativní pohledy na řešení aktuálních problémů evropských měst. K nejzajímavějším patřil například projekt srbské architektky Anastasije Đukić o transformaci předměstí Nového Bělehradu (Urban Strategy for Better Quality of Modernist Housing Neighborhoods) nebo velice pečlivě metodicky pojatá práce Any Díez Bermejo a Josého-Manuela Gómeze-Giméneze ze Španělska o regeneraci znevýhodněných lokalit ve španělských městech v kontextu současných pohledů na město (The challenge of the New European Bauhaus for effectively addressing socio-spatial inclusion).

Mapa znevýhodněných / zranitelných lokalit v Madridu (červené odstíny)

Zdroj: Ana Díez Bermejo a José-Manuel Gómeze-Giménez, 2021

Všechny dokončené práce jsou vystaveny na https://ectp-ceu.eu/wp-content/uploads/2021/11/2021-Ebook-Young-planners_2_11_2021.pdf. Další ročník workshopu bude

vyhlášen v roce 2022 a vřele doporučuji, zejména mladým studentům doktorského studia, se přihlásit a vplout do evropských vod plánování.

ECTP stále odkládá vyhlášení dalšího ročníku soutěže ECTP Award. Hledá se nový model, který by byl atraktivní pro větší počet účastníků. Další kolo lze tedy očekávat až spíše na přelomu roku 2022/2023.

ECTP si zvolilo úplně nové vedení na klíčových pozicích, podobná změna ještě v minulosti nastala. Nezbyvá než kolegům popřát hodně úspěchů. Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR, jako stálý člen ECTP, s nimi bude v úzkém kontaktu, a věříme, že budeme moci některé z nich přivítat na našich akcích.*

* Článek byl uveřejněn v časopisu Urbanismus a územní rozvoj č. 1/2022.

Vít Řezáč

Poznámky k vývoji územního plánování a současnému procesu rekodifikace stavebního práva

Volná úvaha k diskusi před nabytím účinnosti nového SZ č. 283/2021 Sb.

STAVEBNÍ ZÁKON A REKODIFIKACE STAVEBNÍHO PRÁVA

„Lid by měl bránit své zákony jako své hradby.“
Aristoteles

Veřejná správa došla k závěru, že je třeba provést rekodifikaci stavebního práva. Takto monumentálně vytyčený cíl však ve skutečnosti nemůže znamenat opravu nebo přeorání jen stavebního zákona, ale i zásadní, kruciólní změny v zákonech souvisejících a navazujících, chceme-li zkrátit celého komplexu povolovacího procesu. Víím, že došlo ke změnám souvisejících zákonů, ale ty jsou kosmetické (úpravy navazujících

paragrafů). Mám však na mysli např. zákon o veřejných zakázkách, aby byl nezpochybnitelný záměr zákonodárce a jeho výklad, nebo zákon o posuzování vlivů na životní prostředí (EIA), který byl transplantován bez zásadních úprav svých lhůt do územního řízení (proč zákon do zákona?), kdy má podle něho Ministerstvo životního prostředí právo vstupovat do řízení i když se nezúčastní předchozích, a to nejen v územním, ale i v případě jakéhokoliv řízení, které končí rozhodnutím a ve svých samostatných termínech. Uvědomme si prosím, že jde pořád o řízení podle stavebního zákona, které se musí proto opakovaně přerušovat z důvodů nikoliv vlastního procesu řízení.

Nepochybně je nutné udělat vše pro dosažení zásadní změny současného stavu ve prospěch zkrácení doby přípravy stavby k jejímu zahájení (stále považuji územní řízení za součást územního plánování). Vedle poctivého výkladu územního plánování a transparentního povolovacího procesu je základem i kvalitní projekt, krátké a průhledné výběrové řízení opřené o nezpochybnitelné znění zákona. Omezujícím pro zákonem vymezené lhůty je nejen počet dotčených orgánů, ale také jejich obligatorní postavení ve smyslu správního řádu. Nově je opět možný přezkum závazných stanovisek samostatně, nejen až s vydaným meritorním rozhodnutím. Stále se do-

mnívám, že základem nezpochybnitelného procesu od projektu přes výběrové řízení po realizaci stavby, by měl být projektant, který po vítězství v zakázce na projekt vstane od prkna, nasadí přílbu a chodí na stavbu až do jejího uvedení do provozu. Na něm bude také záviset výběr dodavatele, protože on je na závěr odpovědný za konečný výsledek investorovi a veřejnosti, tedy i tempu výstavby, jak si žádá cíl rekonstrukce. Takový paragraf ve stavebním zákoně máme, je to § 159, ale nikdo si ho nevnímá!

Jen na okraj: novela zákona o urychlení výstavby dopravní a technické infrastruktury č. 403/2020 Sb. umožňuje samostatně přezkoumat závazné stanovisko dotčeného orgánu, které lze zahájit do 1 roku (sic!) od právní moci meritorního rozhodnutí, o kterém pak musí být rozhodnuto do 15 měsíců (!), tedy odklad pravomocného rozhodnutí o 2 roky a 3 měsíce. „Zkracujeme, říká Pepin v Postřižínách...“

CESTA ÚZEMNÍHO PLÁNU OD ROKU 1976 K REKODIFIKACI STAVEBNÍHO PRÁVA

„My Otakar z Boží milosti král Český všem, na věčnou památku. Poněvadž zapomenějí je matka klamu, macecha míru a rozněcovatelka sporů, uvykli jsme činy naše upevniti věrohodnými písemnými záznamy, aby u potomků byly odklizovány příčiny překrucování.“

Jihlavský stavební řád z roku 1270

Rád bych se nyní dotkl několika míst v současně platném stavebním zákoně (zákon č. 183/2006 Sb.), aktuálně i historicky.

Stavební zákon č. 50/1976 Sb. „padesátka“ v režimu 70. a 80. let umožňoval plynule rozvíjet tvorbu a pořízení územního plánu tak, že formou pořízení odpovídal krokům projednání a schválení zákonů. Přáním jednoho z tvůrců „padesátky“ tehdy bylo, aby schválený územní plán měl v obci platnost federálního zákona.

Přičemž proces územního plánování byl založen na konsenzu (§ 21), dohodě účastníků, „společenské smlouvě“. Kolize se zákony byla omezena ustanovením, že tento proces (pořízení a schválení územního plánu obcí) není správním řízením. Současně stavební zákon č. 50/1976 Sb. založil pevné schéma: územní plánování – stavební řád. Vyvlastnění za náhradu, v tehdy panujícím vztahu k soukromému vlastnictví, bylo zahrnuto v části stavebního řádu.

Nové pojetí zákona č. 183/2006 Sb. muselo vzít na vědomí jiné společenské poměry:

prioritu ochrany soukromého vlastnictví, Listinu základních práv a svobod, podíl veřejnosti formulovaný tak, že má právo účasti ve správním řízení „každý“ a na spravedlivý soud se může obrátit ten, kdo se tímto řízením cítí poškozen (LZPS čl. 36), tedy také každý. Pořízení územního plánu bylo podřízeno novému správnímu řádu, zejména v jeho procesních úkonech a jeho vydání (schválení) voleným orgánem usnesením jako dřív, jen s tím rozdílem, že dnes je usnesení považováno za rozhodnutí, tzn. podléhá v případě napadení soudnímu přezkumu. Opatření obecné povahy (podle slovníku cizích slov: „OOP je konkrétně abstraktní akt, který stojí na pomezí mezi právním předpisem a individuálním rozhodnutím“) a má formu výroku soudu v obligatorních dvou částech: výroku/usnesení a odůvodnění. Rovněž je napadnutelné u soudu po svém vydání do 12 měsíců.

Podle „padesátky“ se na základě usnesení městského nebo okresního národního výboru vyhlásilo schválení obecně závaznou vyhláškou s příslušnou dobou na seznámení občanů. Projednání konceptu bylo vyhlášeno obecní vyhláškou. Výsledky projednání konceptu, ke kterému bylo možné podat připomínky, vyjádření, stanoviska a námitky, byly posouzeny a případně doplněny do návrhu. V návrhu předloženém ke schválení se jen kontrolovalo, zda tomu tak je. Ten pak byl schválen obecně závaznou vyhláškou.

Zásadní rozdíl mezi oběma systémy je v tom, že verdikt městského/okresního národního výboru byl závazný a napadnutelný zase jen u orgánu, který územní plán schvaloval (výjimečně u soudu v občanských sporech), tedy procesní výsledky i výsledná podoba územního plánu byla věcí demokratických procesů obce a odborného řízení stavebního úřadu garantovaná odborně způsobilým architektem. Bylo respektováno demokratické právo zvoleného orgánu na vlastní rozhodování o svěřeném území. Jak na věc nahlíží anglické právo? „Územní plán je obecní ústavou“ ze které vychází další stavební rozhodování obce a její místní předpisy“ (Leon Krier, Architektura, volba, nebo osud).

Nyní je však usnesení zastupitelstva považováno za rozhodnutí, tedy napadnutelné u soudu. Tím se dostává do jiné úrovně jednání než čistě odborného. Děje se tak, v našem případě pravidelně, z rozličných důvodů. S tímto problémem je spojena také procesní skutečnost, že v původním pojetí koncept, který musel být dohodnut před dalším postupem, rozdělil řešení územního plánu na část závaznou a část nezávaznou,

kteří se takto schvalovaly obcí v konečném návrhu. Prostor pro diskusi s veřejností v rozpracovanosti díla či věci, které se považuje za „otevřený spis“ je nyní omezen na jedno veřejné projednání. Rozpory se úředně posoudí a posunou přes pověřeného zastupitele zastupitelstvu k rozhodnutí. Jako ve filmu Světáci: „Marie Curie vymyslela rádio. Jenom tak, ric, pic bum, a celé“.

V současnosti podléhá územní plán zásadě, odvozené od právního názoru, že hlavní výkres nesmí obsahovat nic, co je schváleno nebo vydáno jinými právními předpisy, nebo je uvedeno v zákonech. Tím by ovšem hlavní výkres i ostatní ztratily dostatečnou vypovídací hodnotu a ohrozila by se právní jistota při rozhodování zastupitelstva obce (např. jde o umístění ochranných pásem, pásem hygienické ochrany, manipulačních pásmech u vodotečí apod., případně o jiné regulace a limity vyhlášené a priority dotčenými resorty), musel být proto zaveden, vzhledem k této situaci, vedle hlavního výkresu i výkres koordinační – podotýkám v dané situaci velmi moudře – obsahující tyto zásadní informace, včetně textu, avšak s ohledem na platnou legislativu byl umístěn do části odůvodnění jako nezávazný. Osobně se domnívám, že územní plán nekonkuruje zákonům ani vyhláškám, které prošly řádným legislativním procesem, i když je vydáván v přenesené působnosti státní správy. Je však vydáván/schvalován v dané podobě na dobu určitou (max. 4 roky – do aktualizace) a na přesně vymezeném území, používána jsou data oficiálně a řádně obdržená, data sdělená v obecném/veřejném zájmu. Pokud konsenzu s puritním výkladem práva brání forma opatření obecné povahy, vraťme se k obecně závazné vyhlášce. Je škoda, že zpracování územního plánu není zcela přenecháno odborníkům a odborným strukturám státní správy. Jak už věděl pan král ve filmu Sůl nad zlato, když pekli lívanec pro celé království: „Odborné věci ponechejme odborníkům“.

Šanci pro řešení nekončících sporů s aktivisty by nám mohl dát občanský zákoník, který v § 1 rozeznává a dělí české právo na 2 (slovy dvě!) práva na sobě nezávislá: soukromé a veřejné. Občanský zákoník to ovšem zaskočil hybridem (§ 20), kdy umožnil ve své působnosti vznik „právnické osoby veřejného práva, které podléhají zákonům, podle kterých byly zřízeny. Občanský zákoník se použije jen tehdy, slučuje-li se to s právní povahou těchto osob“. Tedy zákonů soukromého, případně veřejného práva opět v podmiňujícím tvaru. Jak říkal James Bond: „Vždycky musíš mít připravenou možnost úniku“. Na rozdíl od

dotčené veřejnosti, o které je řeč, my územní se musíme držet druhého hesla Jamese Bonda: „*Nikdy tě nesmí vidět krváčet*“.

ÚZEMNÍ PLÁN JE SDÍLENÝ NÁZOR

„*Člověk je mírou všech věcí*“

Aristoteles

Proč se mi zdá vhodnější třístupňové zpracování územně plánovací dokumentace s projednáním, kterého cílem je „dohodnutý“ výsledek s konečným schválením v návrhu obecně závaznou vyhláškou? Je to transparentní cesta ke konečnému, postupně krok za krokem dohodnutému výsledku v zájmu všech a nekumulují se problémy až do závěrečné schvalovací fáze. Protože je to forma dohody, resp. smlouvy samosprávy s organizacemi, dotčenými orgány, tj. státem a veřejností. V konečném důsledku toto řešení nepovede k prodlužování řízení. Je to smluvní vztah na základě sdíleného názoru, na základě autentických názorů účastníků řízení, tím je nezpochybnitelný. Smluvní vztahy řádně uzavřené, mají, zdá se, v současném právním prostředí i větší váhu ve sporech, než rozhodnutí veřejné správy.

Vyjmutím konceptu jsme plnou zodpovědnost přenesli z projektanta (koncept se považoval za autorské dílo) na pořizovatele-státního úředníka a v případě konečných pochybností při jednom stupni – návrhu, se tyto problémy nakupily na zastupitelstvo obce, určeného zastupitele. Řádné posouzení výsledku projednání konceptu odborníkem bylo nahrazeno vyhodnocením určeným zastupitelem. Je to něco jako zkrácené legislativní řízení. Přimlouvám se, s ohledem na současný spor o Nejvyšší stavební úřad, aby větší zodpovědnost k obci za výklad, svolávání projednání, vyhodnocení výsledků a proveditelnost návrhu, byla přenesena na autorizovaného projektanta. Jeho zodpovědnost musí být podepřena schopností přesvědčivého výkladu, s uměním rozlišit a přiznat váhu svých argumentů v rovině pravdy, tzn., že svoji myšlenku může dokázat, nebo vyšším stupněm argumentace tvrzením, že řešení je nutné, tedy, kdy musí dokázat, že je nejen pravdivé, ale že jiné řešení možné není. Jen si dovoluji připomenout, co každý známe, že nejméně 80 procent úspěchu naší práce architekta-urbanisty je přesvědčit o kvalitě našeho díla klienta-zadavatele. Diskusi o tom, kdy končí autorské právo a začíná platit, že územní plán je po svém schválení/vydání v zastupitelstvu veřejná listina, ponechme na samostatný seminář.

EROZE JEDNOTNÉHO POSTUPU ŘÍZENÍ PODLE STAVEBNÍHO ZÁKONA

„*Synové tmy jsou ve svých věcech opatrnější, než synové světla*“

Ev. Lukáš (16)

V celém dlouhém novodobém procesu změn ve stavebním zákoně je patrný nekompromisní tlak na jeho přizpůsobení jednak abstraktním postupům ochránců přírody, které by se daly definovat tak, jak známe z praxe: „*Nesouhlasím! Mně se zdá, že jsem tam slyšel dudka*“, či „*musíme počkat až na olivě*“. Je to jako když Tomáš, z filmu Páni kluci, zebrounil u spolužačky o hubičku: „*Ale jó, ale né*“ (viz otázka splavnosti Labe). Výsledkem těchto nevyvážených vztahů je, že územní řízení budeme nazývat „záměrem“ po vzoru EIA. Po všimněme si prosím, jakými rozsáhlými procesními úkony vládne zákon č. 100/2001 Sb. včetně možného opakování stejného řízení od územního po kolaudaci. Připomínám, co se z toho dostalo do územního řízení, společenské náklady ovšem ponese stavební úřad: 1. Oznámení, 2. Zjišťovací řízení, 3. Dokumentace (k EIA), 4. Posudek, 5. Závazné stanovisko, je tam i 6. Předběžné projednání (po dohodě). Jak jsme k tomuto stavu dospěli? Nepatrnou přesmyčkou v § 87, kdy původní znění „*V případech, kdy bylo vydáno závazné stanovisko k EIA*“, bylo nahrazeno: „*pro které je vyžadováno*“. Vše se svými nekonečnými procesními lhůtami. „*A je to!*“, jak říkali Pat a Mat. Snad je na tomto místě dobré připomenout, jak dlouho trvalo, než se uzákonila taková samozřejmost, že občanská sdružení, jejichž hlavní činností je ochrana přírody, se mohou vyjadřovat jen v otázkách ochrany přírody! (§ 70 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb.). Celých 29 let! Od roku 1992 do 26. 1. 2021 (viz náleží ÚS č. 22/71 z roku 2021).

Druhým momentem je rigidní snaha o typologické podřízení územního plánu soudnímu procesu určením výsledné formy „usnesení a odůvodnění“, které díky odvolacím mechanismům k odůvodnění znejistuje výsledek celého řízení na dobu neurčitou. Důsledkem byla změna odborného výrazu „funkční určení“ (zákon č. 50/1976 Sb.) plochy na „změnu využití“ (zákon č. 183/2006 Sb.), což se sémanticky váže k vlastnickým vztahům víc než dříve smysluplné určení nové obecnímu zájmu. Dále i s výčtem všech pozemků na zastavitelných plochách hlavního výkresu se nacházejících, z důvodu ochrany majetku. Územní plán není prioritně určen pro realitky. Ztráta urbanistické, nezávislé, objektivní odborné formy sledované při zpracování územních plánů, je toho výsled-

kem. Nejde o staromilství, jde o zpětný pohled a hledání, kde jsme ztratili sami sebe.

Jistotou je, že „*Svět je utvořen na matematických základech a matematické vztahy jsou základem estetiky*“ – Platon. Vývoj zákonitého postavení územní plán měl, řečeno matematickým jazykem entropie, své bifurkační body a singularity, ve kterých se měnila jeho základní podoba. Změnou společenských podmínek došlo k preferenci soukromých vztahů a majetkových poměrů, současně s tím k soubojům o veřejná prostranství (která patří všem), ale také větší disciplíně ve vyjadřovacích nástrojích územního plánování, změně zavedených pojmů. Z mého pohledu i riskantním naivním pokusům ke snaze zkrátit čas k povolení stavby sjednocením základních samostatných procesů. Opak je pravdou. Jednoduché řešení předložit konečný výsledek EIA před zahájením územního řízení byl nahrazen jejím začleněním do procesu tohoto řízení i s jejími autonomními lhůtami. EIA tak na něm parazituje. Územní řízení musí být do jejího vyřešení přerušeno. Komické při tom je, že je EIA samostatný sebevědomý zákon.

Z odborného hlediska považuji pro naši specializaci za zlomové omezení vypovídací hodnoty závazného hlavního výkresu, dále obligatorní ráz závazných stanovisek dotčených orgánů a souběh neslučitelných procesů a lhůt EIA s procesy a lhůtami stavebního zákona v jednom řízení – a to mimo jiné.

Územní plán má zásadní vliv na obraz města, který je obrazem domova. Zkusme nalézt a vrátit územnímu plánování jeho původní autonomii a odbornou tvář, sebevědomou jak před tvář justice, orgánů životního prostředí, tak dotčené veřejnosti, opřenou o sdílený, dohodnutý postoj samosprávy.

Na stavbě se vztyčí glajcha, když skončí ta její část, kdy jí přibývá. Pak začíná fáze dokončovací, kdy jí ubývá. Pokusme se místo rozšiřování povinností stavebního zákona raději o jejich zmenšování. Na územní plánování a územní řízení se navěsila spousta úkolů a procesních kotrmelců, které by měly řešit dotčené orgány v samostatné působnosti a předkládat hotové dále k rozhodnutí do procesu územního plánování, územního a stavebního řízení. Přece pokud dojde řízení podle EIA k závěru, že stavět nelze, tak se územní řízení nezahájí. Je snad něco divného na tom, že o stavění má rozhodovat jen stavební úřad podle stavebního zákona? Územní plánování, resp. celé stavební řízení, se dostalo do situace, kdy se úřad územní-

ho plánování/stavební úřad stává nositelem úkolu, návrhu na zahájení řízení, ale v konečné fázi budou o výsledku rozhodovat právníci a soudy, nebo orgány a organizace životního prostředí. I v důsledku současné praxe, která vedla ke změně zásadního pojmu z územního řízení na „záměr“. Dovolím si vrátit se k přírodním zákonům, singularitám a bifurkačním bodům – entropii, míře neuspořádanosti, jejíž růst vyjadřuje přechod od organizovaných stavů ke stavům chaotickým. Vývoj obecně podléhá změnám, ale každá taková změna vede k nárůstu potřeby energie, v našem případě k delším lhůtám, náročnějším procesům.

POSTAVENÍ SAMOSPRÁVY

„Ustanovení o plánech polohy.

§ 1 Každé městečko, město a osada o sobě uzavřená, měž správné plány polohy, v něž pojmuti se mají všechna náměstí, třídy, ulice a silnice, kde potřebí stoky a potrubí včetně jejich niveau, pak všechny parcely pozemkové a stavební s budovami na nich vystavěnými.

§ 2 Do těchto plánů budiž vkresleno veškeré regulování, které se právě provádí, nebo které v době nejbližší se provésti chystá.“

Stavební řád pro království České daný zákonem z 8. ledna 1889

Rád bych připomněl základní myšlenku jednoho z autorů současného stavebního zákona: „Především musíme myslet na ty, pro které územní plán připravujeme“. Základní schéma, které založili otcové zakladatelé, tvůrci „padesátky“ je známé: územní plánování je o demokracii, územní plán pořizuje a schvaluje zastupitelstvo, stavební řád je o svobodě, kterou jsme si schválením zákona v Poslanecké sněmovně Parlamentu sami dobrovolně omezili, a vyvlastnění za náhradu o solidaritě vlastníka se státem s nezbytnými změnami v území ve veřejném zájmu (*homage á la JUDr. Mirek Hegenbart*). Základní právo obce rozhodovat o rozvoji svěřeného území je zachováno právem na pořízení a schválení územního plánu, bez kterého nemůže stavební úřad rozhodnout o umístění stavby. K usnadnění rozhodování obce se, vedle ověřovacích studií k územnímu plánu, osvědčily i jednoduché, do základní mapy rukou namalované modely možných řešení podle volného odborného názoru zpracovatele. Zájem aktuálního zastupitelstva ovšem nemusí být v zájmu dlouhodobé stability svěřeného území. Územní plán však dokáže vyjádřit žádoucí dynamiku a rovnováhu s kapacitou území a jeho potenciálem.

Jen připomínám, že zaměstnanci stavebního úřadu jsou úředníky státu, i když na obcích a v přenesené působnosti. Proto považují spor o centrální stavební úřad ze strany obcí za zbytečný, a naopak, jeho existenci za zásadní přínos pro přehlednost a urychlení výstavby. Nechci se pouštět do komentáře ke znění právě schváleného nového stavebního zákona (zákon č. 283/2021 Sb.), ale dovoluji si na tomto místě osobní poznámku nepochybně související s vnímavým srozumitelností procesů stavebního zákona občany i samosprávou: na základě intenzivního a dlouholetého tlaku orgánů životního prostředí na jejich ingerenci do stavebního řízení, byl z nového „rekodifikovaného“ stavebního zákona vypuštěn pojem územního řízení, rozhodnutí o umístění stavby jako kruciólní moment celého povoloovacího řízení a nahrazen totožným s EIA – „záměrem“. Dalším obecně znejišťujícím momentem je fakt, že v Hlavě II. Pojmy, není uveden a definován pozemek a parcela. Stavební pozemek je uveden dále v jiné části, žel bez dříve dlouho užívané podmínky ověření geologických poměrů, zásadní informace pro bezpečné umístění stavby. Nejistotu s sebou nese i způsob dikce textu nového stavebního zákona hojně využívaným výrazem „pokud“ a „může“ (např. § 3 odst. (1–3). Obdobně je tomu u zákona o veřejných zakázkách např. v § 33 i § 36 a EIA § 4, podobně i u zákona o posuzování vlivů. Je to jako SMS manželce: „Jdu na pivo, přijdu za půl hodiny. Kdybych nepřišel, přečti si to znovu.“ Tento stav vede k cirkulaci procesů, relativizuje rozhodnutí příslušného orgánu a ponechává okno pro jeho případné napadání, rozhodně nepřispívá ke zkrácení povolovacích procesů.

PRÁVNÍ JISTOTA, STABILITA ÚZEMÍ

„Zákon, který neplatí vždycky, není zákonem.“

Stephen Hawking

„Prioritním ústavním principem je princip právní jistoty.“

Edvard Beneš

Územní plán opřený o komplexní veřejné projednání je oporou pro umístění veřejných investic do infrastruktury, zakládá jistotu soukromých i právnických osob pro rozhodnutí o umístění stavby, stabilizuje řešené území pro obyvatele spravovaného území i s ohledem na sousední katastry. Územní plán zásadně ovlivňuje řízení rozvoje obci svěřeného území.

„Nenič mi mé kruhy.“ Známy příběh o smrti Archimedově má své pozadí: římský voják filozofa zabil ne proto, že mu šlapal po

kruzích nakreslených v písku, ale až potom, kdy mu Archimedes řekl, že se Římská říše rozpadne, protože neustále rozšiřuje délku svých hranic, bez ohledu na rostoucí velikost nových území. Délka hranic přibývá lineárně, ale plocha území ve vztahu k délce hranice progresivně, a tak se v určitém momentu dá stále obtížněji spravovat, ovládat. Podobně je tomu i v územním plánování. Příroda si například sama ve svém „prostorovém“ plánování poradí snadno: platí známé, „žádný strom neroste do nebe,“ neboť větší organismy musejí být pevnější a potřebují stále více energie.

I toto je kritický pohled na rozšiřování zastavěného území o zastavitelné plochy. Prodlužováním hranic zastavěného území vzniká potřeba investovat do více cenných zdrojů a energií, které budou potřeba pro novou existenci obce. Je dobře, že stavební zákon přísně a jasně definuje nezastavěné území. Příroda si s tím poradila v souladu s principem symetrie, rovnováhy a úspory energetických toků.

Problém zkracování řízení sjednocováním principiálních úkonů jako je EIA – ÚZEMNÍ ŘÍZENÍ – STAVEBNÍ POVOLENÍ (nově v tzv. hmotném právu) je z logiky věci mírně řečeno neproduktivní, v základní škole nás v matematice učili o asociativním zákoně: EIA+ÚR+SP = (EIA+ÚR)+SP. Celý stavební proces má své neopominutelné kroky, bez nichž není kompletní a schopný obecně přijatelného ukončení.

SILUETU MĚSTA OVLÁDAJÍ PENÍZE

Unifikace obrazu města, ve světě opakované schéma: City demonstrováná mrakodrapy.

V New Yorku jsou právně posvěcené tzv. „vzdušné parcely“ – podnikatel se domluví s majitelem stavby s 10 patry a ten mu prodá nadstavbu třeba s 15 patry. Paříž se tomu brání omezením výšky stavby tak, že stavebník zaplatí za plochu každého nadzemního podlaží stejnou cenu, jakou zaplatil za pozemek, na kterém stavba stojí, a pokud je tak dopsud, limituje ji číslem konkrétní výšky (když jsem tam byl naposledy, bylo to 17,5 m). Manhattan zastavěný výškovými stavbami je identický a homogenní, vnímaný příjemně, Londýn však s průhledy přes Tower Bridge a Buckinghamský palác novou výškovou zástavbou působí chaoticky a neuspořádaně, stejně jako průhledy přes Kreml na věžáky nového obchodního centra atd., mj. byl porušen historický odkaz, poškozeno historické dědictví, identita města jako jeho obecně akceptovaný obraz domova. Ve světě už

nyňí velká města velmi obtížně identifikujeme v jejich siluetě a profilu.

U nás je koketerie s výškovými hladinami v územních plánech, které mají být prioritně o plochách, aktuálním rizikem. Stále závažnější je ochrana identity města, zejména veřejných prostranství. ECTP navrhuje prosazovat polyfunkční řešení městského prostoru, často se to nazývá „systémem krátkých vzdáleností“. Z hlediska regionálního pak Evropská rada urbanistů doporučuje udržovat polycentrismus, bránit se vzniku velkých srostlých sídel a megapolí. Snažit se o vznik evropského „Cristaleru“, síť spolupracujících sídel – „Vital City“. Za nejlépe provozně udržitelná města (TI, DI, odpad, sociální vazby) byla Evropská unie svými strukturálními fondy ochotna podporovat města s počtem obyvatel od 8 do 30 tisíc obyvatel (!).

Vraťme stavební zákon stavařům a architektům. Ponechejme čistá a průhledná řízení, postupná, krok za krokem s reálným koncem. Procesy bez podmiňujících vsuvek „pokud, může, anebo, aj.“. V rámci rekodifikace posilněme odborné postavení stavebního zákona, stavebních úřadů a úřadů územního plánování, posilněme postavení odborného zpracovatele – partnera veřejné správy, vymezme se proti nárokům resortů na řešení vlastní činnosti, vlastních problémů přes územní plánování a stavební zákon tak, že je položí na stůl vyřešené vlastními silami. Až pak se jimi bude zabývat v řádném procesu řízení úřad územního plánování a stavební úřad. Stavební zákon je stále dlouhodobě v defenzivní pozici. Problém zkrácení „povolovacího“ řízení neřeší populistické heslo: „Podám žádost v digitální podobě na stavební úřad a on to do 30 dnů musí

vyřídit“, přičemž se zapomíná na to hlavní: vlastnické a sousedské vztahy, které nejsou bez osobní účasti a podpisu vyřešit.

Jan Slanina

P.S. Jak že se jmenovala ta filmová komedie? „Včera, dnes a zítra“.

P.P.S. Omluva těm, kterým se nezamlouvá užívání matematických a fyzikálních výrazů v textu. V této době neuchopitelných problémů v územním plánování, urbanismu a umísťování staveb a nejistoty ve výkladu práva obecně, hledám klid a oporu v nevyvržitelných vzorcích fyziky a matematiky, také však i v citacích starých mistrů, na jejichž ramenou dnes stojíme.

Proč se vymezuje zastavěné území a proč právě intravilán k 1. 9. 1966?

Na území obce se pro potřeby územního plánování vymezuje jedno případně více zastavěných území. Význam a účel zastavěného území názorně zrekapituloval Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 16. 12. 2008, č. j. 1 Ao 3/2008-136. V rozsudku se mimo jiné uvádí:

- *Institut zastavěného území je jedním z nástrojů územního plánování, coby zásadního prostředku regulace využití území, jehož cílem je vytvářet předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území.*
- *Veřejný zájem na využití území je pak soustředěn na racionální využívání zastavěného území a vymezování zastavitelných ploch a na ochranu nezastavěného území a nezastavitelných pozemků s cílem snížení nebezpečí nevratného procesu jejich přeměny.*
- *Předpoklady pro udržitelný rozvoj území územní plánování zajišťuje soustavným a komplexním řešením účelného využití a prostorového uspořádání území s cílem dosažení souladu veřejných a soukromých zájmů na rozvoji území*
- *Diferenciace procesních postupů v zastavěném a nezastavěném území a přísná ochrana nezastavěného území je podstatnou změnou přístupu v rozhodování o úze-*

mi provedenou novým stavebním zákonem (zákon č. 183/2006 Sb.) oproti předchozímu stavebnímu zákonu (zákon č. 50/1976 Sb.).

- *Menším obcím k rozvoji spojenému s novými stavbami často postačí samostatně vymezované zastavěné území a není nezbytné, aby pro jejich území byl pořízen a vydán územní plán. Proces vymezení zastavěného území je totiž časově kratší a finančně podstatně méně náročný než pořízení územního plánu. („Územní plánování: vymezení zastavěného území | Sběrka...“)**

*) <https://sbirka.nssoud.cz/cz/uzemni-planovani-vy-mezeni-zastaveneho-uzemi>.
<https://iudictum.cz/1223/1-ao-3-2008-136>

Hranice zastavěného území vymezená v územním plánu má tedy primárně sloužit k obecné ochraně krajiny. Praxe však, i díky aplikaci několikrát novelizovaného § 18 odst. 5) stavebního zákona, původní záměr přísné ochrany nezastavěného území výrazně „zjemnila“. V krajině to umožnilo realizovat řadu staveb a zařízení, jejichž záměr nebyl komplexně posouzen v potřebných vazbách. Jejich vyhodnocení umožňuje pouze proces pořízení územního plánu nebo jeho změny. Ale zpět k zastavěnému území. Stavební zákon uvádí, jak se vymezuje zastavěné území a co se do něj zahrnuje. Jádro zastavěného území má tvořit jeho stav evidovaný k 1. 9. 1966. Ale proč zrovna k tomuto datu?

Nejdříve se vrátíme do roku 1976. Prvního října toho roku začala účinnost dvou zákonů s úzkou vazbou na územní plánování. Jednalo se o zcela nový stavební zákon, který byl následně 22x novelizován a po více než 30 letech zrušen k 1. 1. 2007. Druhým zákonem č. 75/1976 Sb. vstoupila v účinnost zásadní novela zákona č. 53/1966 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu. Uvedená novela měla udělat v územním plánování „palácovou revoluci“. V jeho „pověstném“ paragrafu 7a byl „natvrdo“ uveden absolutní zákaz odnímání zemědělské půdy s atributy specifikovanými v zákoně. Nejjobávanější atribut měla orná půda, která byla zařazena do 1. nebo 2. třídy ochrany. Zábor půd spadajících pod § 7a mohla výjimečně povolit pouze vláda. A teď již k datu 1. 9. 1966.

Zákon o ochraně zemědělského půdního fondu č. 53/1966 Sb. zavedl povinnost platit za odnětí zemědělské půdy odvody. Odvody za odnětí zemědělské půdy se však nepředepisovali v případech, kdy šlo o odnětí v zastavěném území obce (§ 22, zákon č. 53/1966 Sb.). Účinnost tento zákon nabyl dne 1. září 1966. A již jsme se dostali k signalizovanému datu. Zákon č. 75/1976 Sb., který byl jen novelou zákona č. 53/1966 Sb., musel použít k určení situace, kdy se odvody nepředepisují, stejné datum 1. 9. 1966. Musel být dodržen stejný časový horizont.

Foto: Zdeněk Černý

Obec Trnávka (Pardubický kraj)

Odvody jsou ekonomickým nástrojem ochrany zemědělského půdního fondu. V roce 1966 bylo osm výjimek, kdy se odvody nepředpisovaly. V současném znění je to již 17 výjimek. Nutno však přidat vysvětlení, že 7 výjimek se týká vodního režimu a 5 výjimek vegetačních opatření. Závěrečná pointa spočívá v tom, že odnětí v zastavěném území obce již současné znění zákona o ochraně ZPF neuvádí mezi záměry, pro které se nestanoví odvody. Neplatit odvody za výstavbu v zastavěném území mělo motivovat k využívání jeho možností a plošných rezerv. Zřejmě nemotivovalo.

Vladimír Mackovič

Standard vybraných částí územního plánu informace z workshopu, který se uskutečnil 4. února 2022

Na začátku února tohoto roku jsem se ujal moderování workshopu Asociace pro urbanismus a územní plánování a Katedry urbanismu a územního plánování Fakulty stavební ČVUT v Praze, tentokrát zaměřený na téma „**Standard vybraných částí územního plánu**“. Toto téma mi díky mým kolegům z „branže“ rezonovalo v hlavě už od posledního workshopu pořádaného v roce 2020, těsně před vypuknutím pandemie. Teprve po oklepání se z doby temna (jak nazývám poslední dva roky, kdy jsem na fakultě skoro nepotkával živáčka a povídal si povětšinou jen se svou obrazovkou notebooku), jsem se na základě poptávky Asociace odhodlal uspořádat workshop na aktuální téma, které od 1. 7. 2022 nabude konkrétní podoby pro všechny nové územní plány a jejich změny.

Pokusím se nyní v krátkém výtahu seznámit členy Asociace s průběhem tohoto pracovního setkání, které se nakonec muselo odehrát v on-line formátu prostřednictvím před dvěma lety všemi objeveného MS Teams. Ačkoliv nám vir, jehož jméno nechci vyslovit, a situace se zdravotní péčí kolem něj, způsobila spoustu útrap a pro někoho to mělo fatální následky, tak pro rozvoj našich schopností ovládat nové elektronické technologie přinesla tato doba možnost osvojit si nové postupy především v komunikačních technologiích.

Ještě více mě nabil optimismem kolega z Ministerstva pro místní rozvoj na konci workshopu, když předpověděl, že v brzké době budeme rozhodovat už jen podle elektronických verzí územních plánů, při existenci elektronických podpisů. Z tohoto optimismu mě zpátky na zem vrátil Petr Durdík, když mě seznámil s informací, že Ministerstvo vnitra neuznává při akreditaci konferencí elektronický podpis na životopise přednášejících a že tedy jen díky České poště můžeme pořádat akreditované konference, neboť ona jediná je schopna zajistit transport ručně podepsaného dokumentu. Na příští radě Asociace navrhuji zřídit poštovní síť v celé ČR v souběhu s 5G sítí!

Vrátím se však k samotnému workshopu a začnu na vás „chrlít“ informace, které zde zazněly, a které jistě padnou na úrodnou půdu, neboť se workshopu zúčastnili čtyři zástupci Ministerstva pro místní rozvoj, kteří aktivně vystoupili na začátku, a pak velmi erudovaně reagovali na příspěvky diskutujících či prezentujících účastníků.

Prvním prezentujícím, po mém sci-fi úvodu s pojmy jako prostorová data, interoperabilita a smart city, byl Josef Morkus z MMR ČR, který ve svém příspěvku „**Standard územně plánovacích dokumentací ve vyhláškách ke stavebnímu zákonu**“ nás nejdříve sezná-

mil s novelou vyhlášky č. 501/2006 Sb., ve které se mění ustanovení např. § 3, §§ 4–19 s podrobnějším členěním ploch bydlení (venkovské, individuální, všeobecné, hromadné a jiné) a v přechodných ustanoveních se jasně stanovuje, kdy se od 1. 7. 2022 použije standard vybraných částí územního plánu a kdy ne. Následně představil harmonogram prací na novele vyhlášky č. 500/2006 Sb., která do meziresortního připomínkového řízení půjde na přelomu dubna a května tohoto roku a její účinnost se plánuje od 1. 7. 2022 tak, aby logicky začala platit v souběhu s platností podstatných částí nového stavebního zákona. V rámci této novely dojde k doplnění definice „strojově čitelný formát“, jež bude obsahovat i zdrojové datové soubory editovatelné nástroji, pomocí nichž byla dokumentace vytvořena (tedy předpokládám i MXD soubory projektů z ArcGIS). V rámci této novely dojde i ke zjednodušení zprávy o uplatňování zásad územního rozvoje (ZÚR) a územního plánu (ÚP) a především k doplnění nových kapitol, a to § 21a a § 21b. Dle této novely pak budou standardizovanými částmi územně plánovací dokumentace (ÚPD) vybrané jevy a uspořádání předávaných elektronických dat, která budou strukturována do následujících skupin: prostorová data ve vektorové formě, texty, výkresy a schémata, metadata. Novela bude také obsahovat

novou přílohu č. 19, která definuje strukturu standardizovaných prostorových dat územního plánu ve vektorové formě v prostředí GIS, a to samé pro CAD prostředí v příloze č. 20. V dalších nových přílohách č. 21 a 22 budou uvedena grafická vyjádření standardizovaných jevů územního plánu, v č. 23 označení adresářů a souborů a přípustné datové formáty elektronických dat a v č. 24 podrobný výčet metadat územního plánu, jeho změny a úplného znění po vydání této změny. V závěru příspěvku byl zmíněn ETL nástroj na kontrolu dat a nové vyhlášky k novému stavebnímu zákonu č. 283/2021 Sb., který vyžaduje prováděcí vyhlášku k Národnímu geoportálu územního plánování a k jednotlivým nástrojům územního plánování vč. jednotného standardu.

Následně jsem předal slovo Kateřině Vrbové z MMR ČR, která nás seznámila ve svém příspěvku „**Standardizace nástrojů územního plánování v kontextu digitálního územního plánování**“ s přínosem digitalizace v územním plánování, která má přínést elektronizaci agendy (digitální formu projednávání dokumentů či vytváření registrů dokumentací) nebo vznik geoportálů. Zajímavostí příspěvku byla i exkurze do historie digitalizace ÚPD v ČR, kterou si možná všichni pamatujeme, kdy teprve na konci minulého století po ruční tvorbě a desktopech CAD začaly přicházet GIS řešení, aby teprve v roce 2006 tehdy nový stavební zákon mluvil o potřebě zveřejňování rastrů dálkovým způsobem. Až v roce 2017 přichází s novelou stavebního zákona požadavek na strojově čitelný formát a v roce 2020 požadavek na jednotný standard.

Klíčovým datem, které bylo zmíněno, je pro digitalizaci územního plánu datum 1. 7. 2023, kdy nový stavební zákon č. 283/2021 Sb. zavádí informační systém územního plánování tzv. Národní geoportál územního plánování (NGÚP), jehož potenciální uživatelé budou de facto všichni, tj. obce, kraje, ministerstva, projektanti, pořizovatelé, dotčené orgány, oprávněný investor, stavební úřad, stavebníci, odborná veřejnost a občané. Dále jsme byli seznámeni s funkcemi NGÚP, s předpokládaným rozsahem základních komponent a s požadavky na dokumentaci pro NGÚP, kdy tyto požadavky vyvolají např. změny v územně analytických podkladech. Na závěr pak k diskusi byla nastíněna témata, o kterých bychom měli dále hovořit, jako např.:

- forma řešení „nestandardizovaných“ dat,
- řešení standardizace textové část pro geo-report,

- vzorové datové struktury – dle potřeb uživatelů,
- identifikace částí dokumentací, které byly zrušeny rozsudkem soudu,
- tlak na precizaci a detailnost dokumentů x úrovně dokumentace (koncepce),
- vazba na digitalizaci stavebního řízení (využití jednotné klasifikace staveb, efektivní sběr údajů o povolovaných změnách a realizovaných změnách v území).

Jako třetího prezentujícího jsem oslovil Karla Wirtha, opět z MMR ČR, který nám ve stručnosti ve svém příspěvku „**Standard výkresu záborů půdního fondu a tabulek záborů**“ nastínil důvody standardizace výkresů a tabulek záborů půdního fondu vč. právního rámce, na základě kterého práce na tomto typu standardu pokračují. Se zveřejněním aktualizované metodiky „Standard vybraných částí územního plánu“ vč. standardu vyhodnocení důsledků na půdní fond Ministerstvo pro místní rozvoj počítá v druhé polovině tohoto roku a někdy v roce 2023 počítá s průmětem standardizace do vyhlášky č. 500/2006 Sb.

Po bloku třech přednášejících z MMR ČR jsem vyzval k prezentaci kolegu Jana Cihláře, neb jsem chtěl v rámci workshopu připomenout účastníkům, že standardizací procházejí i zásady územního rozvoje. U této přednášky mě zaujaly ukázky z rozdílného pojetí ZÚR z vybraných krajů, čímž kolega deklaroval potřebu tvorby minimální dohody na standardizaci ÚPD i na úrovni krajů.

Tato přednáška zároveň sloužila i jako logický „most“ k další přednášce, kterou si připravila z Krajského úřadu Jihočeského kraje Romana Vačkářová se svým kolegou Jakubem Hulcem na téma „**Standardizace vybraných částí ÚP – zkušenosti z praxe v Jihočeském kraji**“. Na začátku byl ve stručnosti představen **Geoportál Jihočeského kraje**, který slouží pro přístup laické i odborné veřejnosti k datům územně analytických podkladů (ÚAP), územního plánování a všem dalším prostorovým datům Jihočeského kraje, a který je dostupný na adrese „<https://geoportal.kraj-jihocesky.gov.cz/portal/uzemni-planovani/smernice-a-metodiky/standardizace>“. Následně se jíž zástupci krajského úřadu věnovali **ETL** nástroji, který slouží pro kontrolu a import dat do NGÚP, jenž je prozatím k dispozici na „<https://etl-up.uur.cz/>“ pouze pro krajské úřady ☺, v budoucnu dostupný i pro pořizovatele a projektanty (ideálně by měli mít projektanti možnost kontroly již v první etapě návrhu ke společnému jednání). Zajímavostí přednášky bylo jistě představení funkčnosti ETL nástroje, kdy po úvodním testu (základní kontrola

požadované adresářové struktury, formátu dat, názvu souborů) a kontrole předložených dat (topologická čistota, použité atributy, hodnoty apod.) dojde k převedení dat do výsledné datové struktury GIS a celá kontrola je pak ukončena e-mailem s výsledkem kontroly (protokol, výstupní data, lokalizace chyb). V druhé polovině přednášky byly představeny příklady chyb z vybraných kontrol dat s pro mě zajímavým sdělením ve vztahu k freeware QGIS, který neumí automaticky opravovat topologické chyby, o kterých často při kontrole v ETL nástroji jde, neboť bez topologické čistoty nemohou být data územním plánem přijata.

Po příspěvcích z veřejné správy byly zahájeny prezentace vyzvaných či přihlášených projektantů. Prezentace zahájil Pavel Koubek, spoluautor části metodického pokynu, který byl tématem našeho workshopu. Příspěvek se nejdříve dotkl problematiky ETL nástroje, který se stává „strašákem“ či „bičem na projektanta“ a bylo přínosné upravit tento nástroj na základě konzultace s odbornou veřejností (tedy i s projektanty). Následně byly ukázány na reálných územních plánech autora problematické pasáže standardu ve vztahu k přehlednosti ploch, kódů či k vymezení koridorů.

Po obědě vystoupila se svým příspěvkem Martina Kabelková, která zaujala všechny příkladem srovnání grafických návrhů územního plánu na území města Rájec-Jestřebí. Srovnání bylo provedeno na hlavním výkresu nového návrhu územního plánu dle standardu, na 25 let starém systému barevnosti a na MINIS vč. jeho modifikace po úpravě. Po ukázkách jednotlivých grafik nás pak přednášející seznámila s klady, zápory, příležitostmi a hrozbami, aby pak na závěr přednesla teze ke standardu v otázkách, zda je skutečně potřeba (ANO – jednotný datový model), zda je nutné sjednocovat grafickou část (NE – NGÚP umožňuje jednotné zobrazování bez násilného prosazování jednotné grafiky) a pokud se shodneme na potřebě grafické jednoty, nechtě se k ní dospěje vhodným způsobem, tj. ne zadáním jedné osobě, ale zvážít možnosti (výtvarné) soutěže o návrh, nebo utvořit tým s účastí více odborníků (urbanista, kartograf, geograf, designér) – spolupráce jednotlivců i ateliérů.

Celý blok prezentací završila svým diskusním příspěvkem Jitka Mejsnarová, jehož obsahem byly především úvahy nad pravděpodobnými dopady standardu vybraných částí územního plánu na praxi z pohledu projektanta a jeho zkušenosti s vlastníky, veřejností i pořizovateli při projednávání a následném

využití veřejností. Příspěvek přinesl osobní pohled na vymezení časového hlediska, které je díky standardu poprvé povinně vymezeno jako tzv. dvousloupec (stav/návrh), dále pak na vzor hlavního výkresu, který zobrazuje úsporně povinné úrovně standardu a je obava, že se tento vzor bude používat či dokonce vyžadovat. Dalším okruhem příspěvku byl problém nedefinovaných pojmů uváděných ve standardu jako „koridor nadřazené dokumentace“, „komerční“, „zachování kvality obytného prostředí a pohody bydlení“ či „účelová komunikace“. Závěr příspěvku se nesl v duchu hodnocení a doporučení k úpravám metodiky, která by si zasloužila doplnění např. o příklad řešení v krajině a definování některých pojmů vč. „stav – návrh“. Autorka příspěvku jako pozitivum vnímá zefektivnění projednávání, kdy ale díky vzorovým výkresům očekává levné územní

plány v povinných úrovních, které nakonec zatíží rozhodování veřejné správy a nedojde k zjednodušení pro veřejnost.

Po skončení prezentací, kolem třinácté hodiny odpoledne, jsme se teprve dostali k samotné diskusi mezi jednotlivými účastníky, která skončila po cca 90 minutách. V diskusi vystoupili skoro všichni přihlášení účastníci workshopu, a to jak projektanti, tak i zaměstnanci veřejné správy, kteří se dotkli některých témat, a jejichž výroky nejsem schopen přesně sdělit prostřednictvím tohoto článku. A to je právě to kouzlo pracovních workshopů, které jsou určeny především pro zájemce z řad AUÚP, kdy měl každý možnost se aktivně zúčastnit. Přesto si dovoluji ukončit záznam z onoho workshopu jednou poznámkou ze začátku diskuse: „**nyní nám standard znesnadňuje práci, ale v budouc-**

nu nám práci zjednoduší“ a jedním postřehem, že ze strany zástupců MMR ČR jsem cítil ochotu diskutovat o všech standardech v územním plánování a případně připravit změny či úpravy stávajících metodik.

Na závěr doufám, že postřehy z workshopu nevyšumí do prázdna a zazní například při debatách na nejbližší konferenci AUÚP v Lanškrouně, kam jste všichni srdečně zváni, nebo budou rezonovat v hlavách všech zúčastněných, kteří předají informace dál mezi své kolegy, anebo studentům.

Těším se na další setkání se členy Asociace a se všemi přáteli územního plánování.

Václav Jetel

Eroze včera, dnes a co zítra?

Téma erozního ohrožení zemědělské půdy můžeme již označit jako evergreen. Lze to ukázat na obsahu jeho „refrénu“, který zaznívá už desítky let. „Refrén“ popisuje, jak na erozi (viz tučně zvýrazněné pasáže).

„Včera“

Konkrétně v roce 1959, obsahovala legislativa související s ochranou zemědělského půdního fondu například takováto ustanovení:

Zemědělské pozemky musí být obhospodářovány tak, aby zemědělský půdní fond nebyl zmenšován ani zhoršován, nýbrž aby se úrodnost půdy zvyšovala. Na svahových pozemcích musí být orba, kulturační práce, setí (sadba) prováděny po vrstevnicích, na pozemcích ohrožených vodní a větrnou erozí používány protierozní osevní postupy, zřizována ochranná zasakovací a protideflační pásma, kultury rozmístovány tak, aby se kultury odolnější proti erozi účelně střídaly s kulturami méně odolnými, omezována volná pastva a prováděna jiná vhodná opatření podle přírodních podmínek.

In: zákon č. 48/1959 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu

Téma způsobů a forem ochrany zemědělské půdy před erozí podrobně stanovuje níže uvedená vyhláška:

(2) Vlastník (uživatel) zemědělského pozemku je povinen dbát zásad správného obhospodařování půdy. Nedbá-li jich a hrozí-li tím nebezpečí znehodnocení pozemků, může mu ...uložit zejména:

a) provádět důsledně orbu, setbu, řádkování zemědělských kultur a vláčení po vrstevnicích na pozemcích o svažitosti od 10 st. výše a podle potřeby i na pozemcích o svažitosti nad 5 st., aby se omezil povrchový odtok vody a zeslabil její erozivní účinek,

b) provádět podmínku ve směru vrstevnic, pokud možno ihned za kosou, do hloubky 5 až 8 cm nebo střední orbu do hloubky 15 až 18 cm (včasnou podmínkou se omezuje vysušování půdy a umožňuje se pohlcování dešťové vody) a podle místních podmínek osít pozemky ihned strniskovými pícninami buď ke krmným účelům nebo k zelenému hnojení,

c) ponechávat svahové půdy v hrubé brázdě, pokud nejsou osety nebo osázeny, aby se zabránilo rychlému odtoku vody a odnášení půdy při tání sněhu a velkých srážkách,

d) provádět každoročně včas sklizeň sena, není-li travní porost spásán, aby bylo zabráněno velkému povrchovému odtoku vody na přestárých porostech,

f) dbát u svahových půd na vhodné prostorové uspořádání kultur ve směru vrstevnic tak, aby se kultury odolnější proti erozi (lusko-vinoobilní směsky, jetelotravní směsky, vojtěš-

ka, dočasné louky) střídaly s kulturami méně odolnými (např. okopaninami), v polohách rovinných nebo mírně svažitých, ohrožovaných větrnou erozí, zřizovat kolmo na převládající směr větru protideflační pásy a střídat na nich plodiny méně odolné proti větrné erozi (např. okopaniny) s plodinami vysokými (kukuřicí, vojtěškou atd.), na lehkých půdách ohrožených větrnou erozí provádět orbu kolmo na převládající směr větru a ve zvláště ohrožených oblastech provádět základní opatření ve spojitosti s ochrannými lesními pásy a přitom přihlížet k ohrožení vodní erozí,

g) scelovat pozemky do tvarově účelných celků s délkovým rozměrem ve směru vrstevnic (důležitá je i šířka obhospodařovaných pásů-honů, protože úměrně s délkou svahů roste i nebezpečí eroze), řídit se zásadou, že čím příkřejší svah, tím větší nebezpečí eroze a tím mají být pásy užší,

h) zřizovat v polohách značně ohrožených erozí buď dočasné nebo trvalé zádržné pásy v šířce 5 až 7 m mimo osevní postup, oseté vojtěškou, jetelotrávou, luskovino-obilní směskou, trávou,

i) zachovávat na svažitých půdách náchylných k erozi, zejména v horských a podhorských oblastech, stupně (meze), které mají důležitou protierozní funkci zmírňováním spádu,

j) dodržovat zásady správné agrotechniky jako nedílné součásti protierozních opatření, zejména vytvářet drobtovitou strukturu půdy

spřávným obděláváním a hnojením a použití správných osevních postupů.

In: vyhláška č. 7/1960 Sb., § 5, ochrana zemědělského půdního fondu při obhospodařování pozemků

„Dnes“

V současné době, konkrétně od roku 2021, platí vyhláška o ochraně zemědělské půdy před erozí (č. 240/2021 Sb.), která stanovuje v § 7 následující podmínky. „Refrén“ je opět tučně zvýrazněn.

Opatření ke snížení erozního ohrožení

(1) Jako opatření ke snížení erozního ohrožení se stanoví

a) organizační opatření, jimiž jsou

1. vhodné umístění pěstovaných plodin, včetně ochranného zatravnění,

2. pásové střídání plodin,

b) agrotechnická opatření, jimiž jsou zejména

1. vrstevnicové obdělávání,

2. ochranné obdělávání, kterým se rozumí hospodaření, při kterém se na povrchu půdy udržuje nejméně 30 % rostlinných zbytků v době

vzcházení pěstovaných plodin, a které spočívá ve zmenšování počtu operací při obdělávání půdy a jejich slučování, kdy je vynechána orba a plodiny se sejí buď přímo do podmiřnuté půdy, nebo se půda místo orby pouze kypří kypřiči; při bezorebném zpracování strništních ploch se rostlinné zbytky zapravují do půdy jen částečně, na povrchu se tvoří mulč,

3. podryvání,

4. hrázkování nebo důlkování,

c) technická opatření, jimiž jsou

1. příkopy,

2. průlehy,

3. zatravněné údolnice se stabilizovanou dráhou soustředěného odtoku,

4. polní cesty s protierozní funkcí,

5. ochranné hrázky,

6. ochranné nádrže,

7. terénní urovnávky,

8. terasy,

9. protierozní meze nebo

10. asanace erozních výmólů.

Jak je patrné, „refrén“ se obsahově příliš nezměnil. Co se požadovalo od zemědělců „včera“ požaduje se i „dnes“. Více než 60 let

se doporučují stejná nebo podobná protierozní opatření. Není divu, vždyť základní předpoklad pro snížení erozní ohroženosti lze vyjádřit jednou větou: „nepřipustit povrchový odtok s nepřiměřenou unášecí silou“. Čas může přinést technický vývoj nástrojů, ale základní předpoklad se nezmění.

„Zítř“

Známe tedy klíčový algoritmus, víme, jakými postupy jej naplňovat. Je tedy nutné co nejdříve najít způsoby, jak motivovat uživatele zemědělské půdy, respektive její vlastníky, dodržovat agrotechnická a organizační opatření a případně realizovat potřebná technická opatření. Obava však tu je. Umíme dostatečně účinně proměňovat vědění v reálné činy? Eroze nebyla vyřešena před rokem 1990 a stále nadměrně škodí i 30 let po tomto přelomovém roce. Nebude i za dalších 60 let znít stejný „refrén“? A bude vlastně ještě co erodovat?

Vladimír Mackovič

Výzvy pro územní plánování v zemích V4

Konference Debrecén 2021

Projekt podporuje
International Visegrad Fund, ID: 22010282

Asociace pro urbanismus a územní plánování se v roce 2020 zapojila do společného projektu partnerských asociací z Polska, Slovenska a Maďarska, který je podporován grantem Mezinárodního visegrádského fondu. Jeho cílem je výměna zkušeností v oblasti územního plánování zejména s ohledem na neustále se vyvíjející legislativu. V každé zemi mají buďto nový stavební zákon (Česká republika, Maďarsko), nebo se připravují na jeho změnu (Polsko, Slovensko). Problémy jsou společné – např. jak zabezpečit konkurenceschopnost, koncentrace obyvatel do velkých měst, stárnutí obyvatel. Řešení jsou v něčem shodná, v něčem odlišná.

Na konferenci Maďarské asociace plánování (MUT), která probíhala ve dnech 21.–22. října

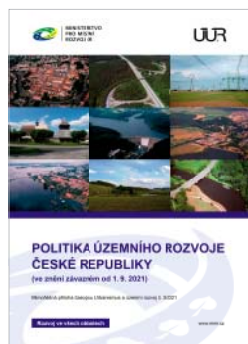
2021 v Debrecénu, byla vytvořena zvláštní mezinárodní sekce, ve které vystoupili zástupci partnerských organizací. Prof. Piotr Lorenc z Polského svazu urbanistů (TUP) hovořil o proměnách rolí obce a soukromého sektoru při řešení územně plánovacích problémů. Argumentoval, že v plánování žijeme v podstatě v paralelní realitě ultraliberální společnosti. Např. participace formálně zajišťuje účast veřejnosti, reálně ovšem spíše umožňuje partikulaci zájmů dílčích konkrétních skupin. Ondřej Zabloužil ze společnosti Deloitte podal přehled možných ekonomických nástrojů a opatření, které jsou nebo by mohly být v plánování využívány. Poukázal na skutečnost, že jejich nedostatečná harmonizace nebo nekoordinované uplatňování vede k disparitám v území, např. k nekontrolovatelné suburbanizaci nebo ztrátě konkurenceschopnosti. Vít Řezáč představil příklad metodiky spolupráce veřejného a soukromého sektoru při financování veřejné infrastruktury, která byla vypracována pro městskou část Praha 10. Prof. Maroš Finka se slovenské společnosti SPECTRA upozornil na podceňovanou problematiku odolnosti měst vůči hrozbám způsobenými přírodními výkyvy či katastrofami. Naznačil možnosti, jak rizika omezovat, mj. i používáním

nových technologií, systémů a organizace řízení města. V posledním příspěvku předvedl kolega Gergo Medve-Balint z maďarského Centra společenských věd vliv politiky města na rozvoj inovativních firem. Na třech příkladech z Polska, Maďarska a Rumunska ukázal, že spoluprací obce, vysokých škol a aktivních firem lze přilákat i zahraniční investice, které se orientují na vysokou přidanou hodnotu a vysoce sofistikované produkty a nikoli na jinak obvyklou výrobu využívající kvalifikovanou sílu pracující za nízké mzdy, která drží státy střední a východní Evropy na periferii globální ekonomiky.

Výstupy z konference a pracovních setkání urbanistů zemí V4 budou publikovány a takéž prezentovány na konferenci World Urban Forum v polských Katovicích v červnu 2022.

Vít Řezáč

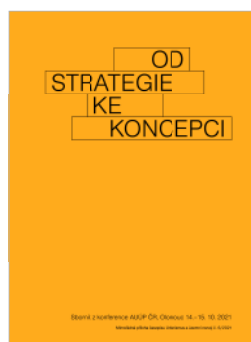
Nové publikace

Politika územního rozvoje České republiky (ve znění závazném od 1. 9. 2021)

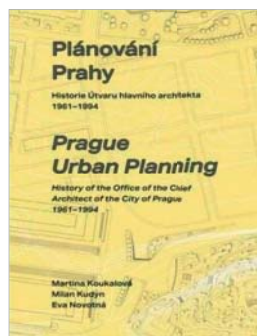
[ÚÚR, Brno: 2021, Mimořádná příloha časopisu Urbanismus a územní rozvoj č. 5/2021, 94 s. ISBN 978-80-7663-018-5]

Ministerstvo pro místní rozvoj pořídilo Aktualizaci č. 4 Politiky územního rozvoje ČR na základě usnesení vlády č. 315 ze dne 6. května 2019, kterým vláda vzala na vědomí Zprávu o uplatňování Politiky územního rozvoje ČR, ve znění Aktualizace č. 1. Jedná se o tzv. „řádnou“ aktualizaci PÚR ČR.

Od strategie ke koncepci. Sborník z konference AUÚP ČR, Olomouc 14.–15. 10. 2021

[AUÚP ČR, ÚÚR, Brno: 2021, Mimořádná příloha časopisu Urbanismus a územní rozvoj č. 6/2021, 77 s. ISBN 978-80-7663-027-7]

KOUKALOVÁ, Martina – KUDYN, Milan – NOVOTNÁ, Eva. Plánování Prahy. Historie útvary hlavního architekta 1961–1994

[IPR Praha: 2021, 160 s. ISBN 978-80-88377-40-5]

Kniha představuje dějiny útvary hlavního architekta – organizace, která sehrála v novodobém pražském urbanismu zásadní roli a jež má dnes svého pokračovatele v Institutu plánování a rozvoje (IPR). Kniha podrobně shrnuje práci této významné organizace.

KOL. AUTORŮ. Metodika plánování veřejných prostranství malých obcí

[ČVUT v Praze: 2021, on-line publikace, 59 s.

+ přílohy, ISBN 978-80-01-06818-2]

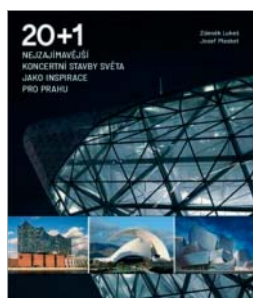
Cílem certifikované metodiky je poskytnout starostům a obecním zastupitelům možnost stát se rovnocennými partnery v dialogu s nezastupitelnými odborníky i úřady, mít vlastní vizi, dokázat zvážit výhody a nevýhody navrhovaných řešení a dělat informovaná rozhodnutí.

Atlas pro Územní agendu 2030. Mapy evropského územního rozvoje

[Českou verzi vydal ÚÚR: 2021, on-line, dostupné z: www.uur.cz, 90 s. ISBN 978-80-7663-024-6]

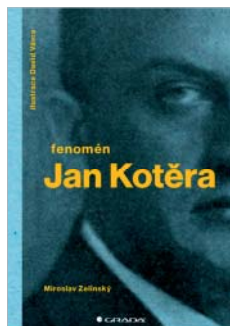
Grafická prezentace trendů, výzev a potenciálů v rámci Územní agendy 2030 (územní cíle spravedlivé Evropy a zelené Evropy, rozdíly v demografických změnách a migraci, konkurenceschopnost měst, regionů a trendy v oblasti ochrany životního prostředí a přírodních zdrojů).

LUKEŠ, Zdeněk – PLESKOT, Josef. 20 + 1 Nejzajímavější koncertní stavby světa jako inspirace pro Prahu

[Kant, Praha: 2021, 184 s. ISBN 978-80-7437-340-4]

Kniha představuje dvě desítky moderních koncertních a operních budov, včetně dvou ikon, které řadu z nich ovlivnily: opery v Sydney a Berlínské filharmonie. V navazující části publikace je pak podrobně představena lokalita, kde má vzniknout v nejbližších letech budova Vltavské filharmonie v Praze.

ZELINSKÝ, Miroslav. Jan Kotěra

[Grada, 2021 144 s. ISBN 978-80-271-3216-4]

Publikace vyšla k 150. výročí narození Jana Kotěry. Ve 13 kapitolách je představena jeho nejvýznamnější tvorba s kresbami Davida Vávry.

MELKOVÁ, Pavla. Vnímání prostoru

[Nakl. Arbor vitae: 2021, 168 s. ISBN 978-80-7467-156-2]

Soubor esejů je volným pokračováním předešlých knih Prožívat architekturu a Humanistická role architektury. Třetí esejistická kniha zkoumá, jak lidé prostředí vnímají. Zabývá se potenciálem architektury a dalších uměleckých disciplín toto vnímání otevírat a prohlubovat.

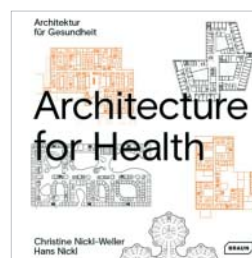
HORSKÝ, Jiří (eds). Dům na kolečkách – Cestou k Johnu Hejdkovi.

The Rolling House – On the Road to John Hejdk

[České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury: 2021. Editor: Jiří Horský

Autoři textů: Jiří Boudník, David Gerstner, Jiří Horský, Ladislav Lábus a Luis Miguel Marques. 136 s. ISBN: 978-80-01-06859-5]

Publikace prezentuje objekt, který stojí na nádvoří před Fakultou architektury v Praze. Vznikl na zadání děkana fakulty Ladislava Lábus v roce 2019 v rámci design-build projektu ateliéru Seho–Světlick Ústavu navrhování II FA ČVUT na základě skic Johna Hejdky z knihy Vladivostok. Studenti Dům na kolečkách naprojektovali a postavili podle vybrané skici.

NICKL-WELLER, Christine – NICKL, Hans. Architecture for Health

[Vydavatelství Braun: 2021, 269 s. ISBN 978-3-03768-258-6]

Autoři pohlížejí na nemocnici na různých úrovních: z kontextu městských struktur a sociálního rozvoje, jako vysoce specializované typy budov s vlastními funkčními požadavky, jako pracoviště a uzdravení se všemi jeho dimenzemi každodenního života a s ohledem na otázky vnitřního a vnějšího designu.

HEMENWAY, Toby.
Ekosystémy měst budoucnosti
[Walden Press: 2021, 328 s. ISBN 978-80-908015-2-3]

Dvě třetiny obyvatel této planety budou v roce 2050 žít ve městech. Známy americký biolog a propagátor regenerativního přístupu k přírodě i městskému prostředí se proto zamýšlí nad tím, jak dosáhnout toho, aby právě města zůstala i do budoucna příjemným prostředím a fungovala i coby lidská společenství.

BABÁK, Petr.
Texty o architektuře 19. Belgická inspirace: progresivní vlámská architektura

[Kruh: 2021, 127 s. EAN: 9788025200704]

Texty o architektuře 19 je soubor rozhovorů, článků a přepisů přednášek zaměřených na současnou vlámskou architekturu. Vychází z cyklu přednášek s názvem Belgická inspirace, který pořádal spolek Kruh v roce 2019. V knize jsou zastoupeni například architekti Jan de Vylder a Xaveer De Geyter, studia BC architects a Rotor nebo také progresivní statik Guy Mouton.

MORAVČÍKOVÁ, Henrieta a kol.
Bratislava (ne) plánované město
[Slovart, Bratislava: 2020, 624 s. ISBN 978-80-556-4696-1]

Publikace sleduje plánování a výstavbu Bratislavy v 20. století. Všímá si urbanistických záměrů i architektonické intervence a snaží

se postihnout jevy a procesy, které jsou pro Bratislavu charakteristické a které dodnes determinují její urbanistickou strukturu a prostorové vztahy.

[ÚÚR, Brno: 2022, 94 s. ISSN 1212-0855]

Tématem letošního prvního čísla časopisu Urbanismus a územní rozvoj je redefinice veřejného stavebního práva.

Dotčené orgány v procesu územního plánování

[ÚÚR, Brno: 2022, internetová prezentace; dostupné na: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=2588>]

Publikace napomáhá orientaci v dotčených orgánech spolupůsobících v procesech pořizování územně plánovacích dokumentací a v územních řízeních podle zákona č.183/2006 Sb. (stavební zákon). Je členěna podle nástrojů územního plánování – územně plánovacích dokumentací a územních rozhodnutí – na samostatné části: Zásady územního rozvoje ■ Územní plán ■ Vymezení zastavěného území ■ Regulační plán ■ Rozhodnutí o umístění stavby nebo zařízení (územní souhlas, veřejnoprávní smlouva), rozhodnutí o změně vlivu užívání stavby na území (veřejnoprávní smlouva), rozhodnutí o ochranném pásmu ■ Rozhodnutí o změně využití území (územní souhlas, veřejnoprávní smlouva) ■ Rozhodnutí o dělení nebo scelování pozemků.

RÝZNER, Luděk – VÁŇOVÁ, Martina.

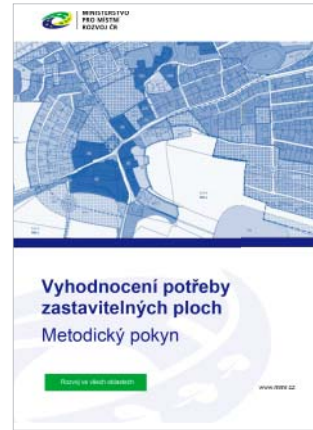
Manuál tvorby veřejných prostranství města Humpolce

[Dostupné v digitální podobě z adresy: www.okplan.cz/cs/manual]

Manuál je souborem tří publikací, které se zabývají veřejným prostorem města Humpolce.

Jeho cílem je popis stavu veřejného prostoru a návod na správný způsob zacházení s ním. Zprostředkovává základní orientaci v koncepci a směřování rozvoje města Humpolce.

Může být přínosným vodítkem a inspirací pro investory, stavebníky, majitele veřejných infrastruktur a jejich správce, ale i úředníky a projektanty.

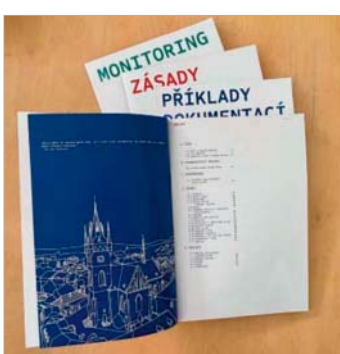
Stanoviska a metodiky v oblasti územního plánování jsou uveřejněny na webových stránkách ÚÚR a jsou průběžně aktualizovány.

Limity využití území. Aktualizace limitů ke dni 1. 1. 2022

[ÚÚR, Brno: 2022, internetová příručka; dostupné na: Ústav územního rozvoje – (uur.cz)]

Příručka je aktualizována na webových stránkách Ústavu územního rozvoje každé pololetí (vždy v lednu a červenci příslušného roku) na odkazu ÚÚR – Publikační činnost a knihovna – Internetové prezentace – Limity využití území.

Aktuality, informace

Od 1. 1. 2022 došlo ke změně názvu Portálu územního plánování na „Informační web územního plánování“ – zkratka „IWÚP“.

IWÚP

Podzimní konference AUÚP ČR je plánována do Poděbrad. Jako potenciální témata jsou zatím vytipována „Předmět novely stavebního zákona“ a „Město, kde se dobře žije“. | **Členské příspěvky AUÚP ČR na rok 2022:** Výše příspěvků na rok 2022 zůstává beze změny: 900 Kč řádní členové; 200 Kč důchodci, jejichž jediným příjmem je důchod; členky a členové, jejichž jediným pří-

jmem je rodičovský příspěvek; členové starší 80 let příspěvky neplatí. Členský příspěvek uhradte prosím nejpozději do 30. 6. 2022! Platbu můžete provést: přiloženou složenkou nebo bankovním převodem na účet č. 1922930399/0800. Pro snadnější identifikaci platby uvádějte: Vaše jméno do zprávy pro příjemce, ev. variabilní symbol – Vaše rodné číslo, specifický symbol – 2022.

Nejlepší diplomka roku – Dva tisíce osmdesát čtyři

Území brownfieldu bývalé brněnské továrny Kras už několik dekád čeká na svou šanci. Nyní se areál dočkal projektu, který vyhrál prestižní soutěž Diplomky 2021. Diplomová práce Evy Truncové „Dva tisíce osmdesát čtyři“ dnes strádajícímu území přináší nový promyšlený způsob zastavění. Vymezuje se proti stávajícím praktikám developerských řešení a navrhuje k nim funkční alternativu. Projekt vznikl pod vedením děkana Fakulty architektury VUT v Brně Jana Kristka a jeho kolegy Jaroslava Sedláka. Název diplomové práce „2084“ odkazuje na známou knihu, o kontrole a dozoru, 1984. Právě soukromí a kontrola veřejného prostoru spolu s klimatem prostředí jsou hlavními tématy projektu.

[Zdroj: FA VUT, <https://www.fa.vutbr.cz/pages/prispevek.aspx?ID=4354&lang=cz>]

Pohled na parcelu z ulice Rybářská

Foto: www.diplomky.cz

ÚSES – ZELENÁ PÁTEŘ KRAJINY 2022

Společnost pro ekologickou stabilitu krajiny pod záštitou Ministerstva životního prostředí a Mendelovy univerzity v Brně a ve spolupráci s Českou společností pro krajinnou ekologii pořádá v termínu 7.–8. září 2022 v Brně na Mendelově univerzitě

21. ročník semináře **ÚSES – zelená páteř krajiny**.

Jde o jedinou pravidelnou akci, která se věnuje problematice ÚSES v České republice. Letošní ročník bude zaměřen především na téma:

Zkušenosti s realizacemi skladebných částí ÚSES

Semináře se pravidelně účastní osoby z řad projektantů, státní správy, samosprávy, akademické a vědecké obce.

Během prvního dne proběhnou bloky referátů a panelová diskuse. Druhý den bude věnován exkurzi.

Podrobný program semináře bude postupně aktualizován na internetu (<http://www.uses.cz>).

Pro zájemce je možno rezervovat ubytování na kolejích J. A. Komenského a je možno zamluvit oběd v menze v areálu Mendelovy univerzity.

Přihlásit se na seminář bude možné prostřednictvím formuláře na výše uvedených webových stránkách, kde lze zjistit bližší organizační informace, podrobný program semináře nebo zhlédnout seznam přihlášených účastníků.

